

“ขุนฟ้า” จารบุรุษของพระเจ้าเม็งราย ครั้งหนึ่ง พระเจ้าเม็งรายผู้ครองนครเงินยาง ทรงพระราชดำริว่า ราชอาณาจักรล้านนาไทยประเทศนี้มีท้าวพระยาหัวเมืองซึ่งเป็นเชื้อพระวงศ์ดำรงราชครองนครอยู่เป็นสัดส่วนย่อมมีการวิวาทแย่งชิงดินแดน และส่วยไร่ ตลอดจนไพร่พลต่อกันมิได้ขาดหาทางสามัคคีปรองดองกันมิได้ พระเจ้าเม็งรายทรงรำพึงต่อไปอีกว่า ประเทศราชธานีได้แก่เจ้าหลายนาย ไพร่บ้านพลเมืองก็เป็นทุกข์เนื่องจากมีความระแวงสงสัยซึ่งกันและกันระหว่างผู้เป็นใหญ่ จำที่จะประปรามพระยามหานครทั้งหลายเหล่านี้เข้าร่วมกันเข้าเป็นอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียวกันจะได้เป็นความผาสุกแก่ราษฎรภายหน้า ด้วยฉะนี้ พระเจ้าเม็งรายก็ส่งคนไปยังเมืองต่าง ๆ เพื่อขอความร่วมมือในการรวมอาณาจักรที่เมืองใดไม่เห็นด้วยก็จะแต่งตั้งให้ไปปราบปราม ถอดเจ้าเมืองออกเสียจากตำแหน่งและตั้งขุนนางของตนขึ้นรับตำแหน่งแทนแต่นั้นมาหัวเมืองฝ่ายเหนือทั้งหลายต่างอ่อนน้อมยอมเป็นเมืองขึ้นแต่พระเจ้าเม็งราย ครั้นแล้วผู้ครองนครเงินยางก็คิดจะปราบปรามหัวเมืองฝ่ายใต้ต่อไปได้ยกกองทัพไปที่ตำบลเต่าร้อย และได้ไปสร้างเมืองเชียงราย

ประทับอยู่เมืองใหม่ได้สามปีก็ยกจากเมืองเชียงรายไปประทับอยู่ที่เมืองฝางเนื่องด้วยเมืองฝางอยู่ติดกับเมืองหริภุญไชย

พ่อค้าวานิชย์มีการติดต่อค้าขายกัน ครั้งนั้นเมืองหริภุญไชยเป็นเมืองมั่งคั่งสมบูรณ์ เป็นศูนย์กลางการค้าขายของนครต่าง ๆ ทางน้ำก็ติดต่อถึงเมืองละโว้ และโยธยาทางบกก็ไปถึงได้ทุกเมือง ชาวเมืองและเจ้าเมืองมีฐานะร่ำรวยยิ่งนัก พระเจ้าเม็งรายได้ทราบกิตติศัพท์ก็คิดจักใคร่ได้เมืองหริภุญไชยซึ่งขณะนั้นปกครองด้วยพลญ่าเย้าได้ปรึกษากับบรรดาขุนนางทั้งหลาย แต่ก็ไม่มีใครได้ถวายความเห็นว่าจะจักดำเนินกลอุบายประการใดจึงจะได้เมืองหริภุญไชยมาเป็นขององค์พระเจ้าเหนือหัว ขณะนั้นมีขุนผู้หนึ่งมีชื่อว่า “อ้ายฟ้า” เป็นคนที่พระเจ้าเม็งรายชอบเลี้ยงรับราชการเป็นผู้ดูแลเก็บส่วยภาษีอากร เป็นคนมีสติปัญญาเฉลียวฉลาด อ้ายฟ้าผู้นี้ได้กราบทูลพระเจ้าเม็งรายว่า “ข้าแต่พระเจ้าเหนือหัวเป็นเจ้า ซึ่งเจ้าเหนือหัวจักใคร่ได้เมืองหริภุญไชยนั้น บัสนุยกนัก” พระเจ้าเม็งรายตัดถามว่า “ทำไมจึงว่ายาก ในเมืองเมืองหริภุญไชยเป็นเมืองใหญ่บริบูรณ์ด้วยทรัพย์สมบัติวิเศษล้นเหลือ ที่สู้ว่ายากนั้นฉันใด” อ้ายฟ้ากราบทูลว่า “ไหว้สาเจ้าอันการที่จะยกกองทัพไปรบด้วยกำลังรีพลโยธาอันหากจักยกอยู่ มิแล้วเราจักรบเอาด้วยปัญญายุทธ คือริบองเอาด้วยกลอุบายก็หากจักสำเร็จได้ยาก” พระเจ้าเม็งรายเพ่งเนตรมองดูอ้ายฟ้าดำริจะกระทำเพื่อให้ได้เมืองหริภุญไชย “ข้าแต่พระเจ้า อันอุบายที่จะริบองนั้นมิอยู่ แต่หาควรที่จะสำแดงต่อเฉพาะองค์มหาราชาเจ้าในที่สังกัดจึงจะชอบ” พระเจ้าเม็งรายก็โปรดให้อ้ายฟ้าเข้าเฝ้าในที่โหรฐาน อ้ายฟ้าก็ทูลอาสาจักไปริบองเอาเมืองหริภุญไชยด้วยกลอุบายดังนี้

“ขอเจ้าเหนือหัวจงแสดงอาการพิโรธแก่ข้าเจ้านี้ด้วยข้าเจ้าด้วยพระฤทธิพิศดารอย่างใดอย่างหนึ่ง แล้วให้ริบเอาลูกเมียข้าคนทรัพย์สมบัติของข้าเจ้ามาเป็นของพระองค์จนสิ้น

ต่อจากนั้นขอให้ข้าเจ้าเสียจากเมืองของพระองค์พระเจ้าเหนือหัวเพื่อข้าเจ้าจะได้หนีไปพึ่งพระยาเย้ายังเมืองหริภุญไชยโพ้น”

พระเจ้าเม็งรายพิศพระพักตร์อย่างทรงเข้าพระทัยอันแจ่มแจ้งแต่ไม่ทรงออกโอษฐ์ประการใด คงปล่อยให้ขุนฟ้ากราบทูลเรื่องกลอุบายที่จะเป็นช่องทางให้ได้เมืองหริภุญไชยมาครอบครองต่อไป “ข้าเจ้านี้ไปถึงเมืองหริภุญไชยแล้ว ก็จักได้สำแดงถึงความทุกข์อันเกิดจากการที่ถูกขับออกจากเมืองโดยโทษผิดอันใดมิได้ พระเจ้าเม็งรายหากฟังคำขลุ่ยสอเสียดจากอำมาตย์อื่นริบเอาบุตรภรรยาไพร่พลและทรัพย์สมบัติของข้าเจ้าจนหมดสิ้น ข้าเจ้าจึงมาขอบรมโพนธิมหารเจ้าเหนือหัวผู้ครองเมืองหริภุญไชยผู้ชอบธรรม ว่าฉะนี้ พระยาเย้าก็คงจะต้องเชื่อคำของข้าเจ้าแน่นอน” “แล้วต่อไปเจ้าจะทำฉันใดอีกเจ้าขุนฟ้า” “ต่อไป

ข้าเจ้าก็จักอาสากระทำการอันที่พระยาเย้าจะชอบพระทัยเสียก่อนและพรากเพรียนประกอบภารงานอันเป็นที่พอพระทัยของเจ้าเมืองหริภุญไชยเมื่อเป็นได้ดังนี้แล้วข้าเจ้าก็จักดำเนินการทางด้านชาวเมืองให้ชาวเมืองเชื่อในถ้อยคำผู้ข้าต่อไปเดเมื่อพระยาเย้าเห็นความดีของผู้ข้าผู้ข้าก็จักดำเนินการขั้นสุดท้ายคือให้ชาวเมืองเกลียดชังพระยาเย้าแล้วผู้ข้าก็จักได้กล่าวถึงเจ้าเหนือหัวทางนี้ในทางดีทุกอย่างอันจะทำให้ชาวเมืองเกิดความเลื่อมใสศรัทธาเมื่อใดชาวเมืองเชื่อฟังคำผู้ข้าแล้วก็จะได้ส่งคนมากราบทูลพระองค์ให้ทราบเพื่อจะได้กรีธาทัพไปโจมตีเมืองหริภุญไชยได้โดยง่าย”

พระเจ้าเม็งรายได้ฟังคำกราบทูลของขุนฟ้าดังนั้นก็พอพระทัยยิ่งนักจึงให้กระทำตามความคิดของขุนฟ้าทุกประการเมื่อนั้นขุนฟ้าก็หนีไปพึ่งพระยาเย้ายังเมืองหริภุญไชยและกราบทูลเรื่องราวต่างๆตามที่คิดไว้กับพระยาเย้า พระยาเย้าทรงเชื่อและรับเอาขุนฟ้าเลี้ยงไว้ในราชสำนักหริภุญไชยตั้งแต่นั้นมา ขุนฟ้าจอมจารบุรุษผู้รับอาสาจากพระเจ้าเม็งรายแห่งเมืองหริภุญไชยนครเงินยางก็เริ่มปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างเคร่งครัด เริ่มตั้งแต่กระทำตนให้เป็นที่รักใคร่ของพระยาเย้าและต่อมาก็เหล่าอำมาตย์ราชบริพารทั้งหลายตามวิสัยผู้มีปัญญาหลักเลื่องการแสดออกซึ่งความหยิ่งยะโสแสดแต่การอ่อนน้อมถ่อมตน

พบกับที่ตนได้ชมขานมาฟังโพธิสมภารกาลเวลาล่วงไปพระยาธิบดีก็ยิ่งเล็งเห็นแต่ความดีของขุนฟ้าขึ้นทุกขณะ จนวันหนึ่งพระยาธิบดีก็เรียกขุนฟ้าไปเฝ้าและตรัสถาม “นี่แน่ะ ขุนฟ้า สุกี้ได้มาพำนักอยู่ ณ เมืองหริภุญไชยนี้เนิ่นนานนักหนา ปฏิบัติงานอันเป็นความดีความชอบก็มากมายหลายประการ ข้ายายจจะรู้ว่าเมื่อสู้อยู่กับพระเจ้าเม็งรายพูน พระเจ้าเม็งรายได้แต่งตั้งให้สูเป็นตำแหน่งใดฤา” “ข้าแต่พระยาเจ้า”

ขุนฟ้ากราบลงแทบเทาพระยาธิบดีผู้เป็นเหนือหัวหริภุญไชยย่อสุดแสนจะจงรักภักดี “อันตัวผู้ข้านี้ เมื่อครั้งอยู่ในราชสำนักพระเจ้าเม็งรายนั้น ก็ได้เป็นที่ขุนต่างใจแทนพระเนตรพระกรรมของพระเจ้าเม็งราย ให้อาขญาสิทธิพิจารณาไต่ถ้อยตัดความ (คือชำระความ) และขับเอาสินส่วยไร ค่าไรค่านาทุกอย่าง ทุกอันเป็นดั่งนี้หละ พระยาเจ้า”

พระยาธิบดีฟังก็มีความเชื่อถือในคำบอกเล่าของขุนฟ้าประกอบกับได้ประจักษ์ด้วยตัวเองในความสามารถฉลาดเฉลียวของขุนฟ้าหลายครั้งหลายหน พระยาผู้ครองเมืองหริภุญไชยก็ตั้งขุนฟ้าผู้ยิ่งด้วยปัญญาไว้ในฐานันดรที่จะพิจารณาด้วยความ ขับเอาสินส่วยไรค่าไรค่านา จากราชภูษาเมืองหริภุญไชยตั้งแต่วาระนั้น ขุนฟ้าได้บรรลุลผลในความพากเพียรพยายามอีกชั้นหนึ่งแล้วในตำแหน่งอันมีเกียรตินี้จอมจารบุรุษได้ตั้งใจปฏิบัติด้วยความสัตย์ซื่อตรงไปตรงมา การตัดสินความก็เป็นไปโดยชอบธรรมไม่มีลำเอียง การขับเอาสินส่วยไร ค่าไรค่านาก็ผ่อนผันมิให้ไพร่บ้านพลเมืองต้องเดือดร้อน กระทำดั่งนี้ได้สองสามปีจนเป็นที่ประจักษ์แก่พระยาเจ้าธิบดีและไพร่ฟ้าชาวเมืองหริภุญไชย มุขอำมาตย์ข้าราชการก็พากันสรรเสริญว่า ขุนฟ้าผู้นี้มีความชอบเที่ยงธรรมยิ่งนัก คราที่นั้นขุนฟ้าจารบุรุษคนสนิทของพระเจ้าเม็งรายก็ระลึกถึงหน้าที่ ๆ คนรับอาสาเจ้านายมา ซึ่งเป็นเวลาหลายปีล่วงแล้วสมควรจักปฏิบัติการตามแผนทีคิดไว้แต่ต้น จึงแต่งกายเข้าเฝ้าองค์พระยาเจ้าเหนือหัวหริภุญไชย กราบทูลถวายความเห็นเห็นว่า “ไว้สาเจ้า อันว่าเมืองหริภุญไชยนี้ก็เป็นเมืองใหญ่มีเขตอาณาอาณาจายาวยิ่งใหญ่ ผู้ข้าเห็นว่าไพร่พลชาวบ้านชาวเมือง มีควรต่อปาก (คือไม่ควรพูด) กับเจ้าเหนือหัว หากหากมีถ้อยคำเยี่ยงใด ก็ขอให้มีการต่อปากกับตัวผู้ข้า และผู้ข้าก็จักได้รับสนองพระบรมราชโองการให้เป็นตามพระประสงค์ทุกอัน” พระยาธิบดีสดับดั่งนั้นก็ทรงเห็นชอบ และมอบอำนาจให้ขุนฟ้าเป็นผู้รับฟังคำร้องเรียนของราษฎรแต่นั้นมา

จารกรรมของขุนฟ้า

ภายหลังจากที่พระยาธิบดีมอบให้ขุนฟ้า

จารบุรุษของพระเจ้าเม็งรายดำรงตำแหน่งขุนต่างใจแทนพระเนตรพระกรรมจนกระทั่งขุนฟ้าได้ถวายความเห็นเห็นว่าพระยาไม่ควรจะลดตนลงไปเจรจากับชาวบ้านชาวเมืองแล้ว ขุนฟ้ายิ่งทูลถวายความเห็นอีกต่อไปว่า “ไหว้สาพระยาเจ้า บ้านเมืองของพระยาเจ้านี้กว้างใหญ่ไพศาลนัก แต่ส่วนไร ค่าไร ค่านานั้นเก็บได้น้อยไม่สมกับเป็นบ้านเมืองใหญ่ที่เมืองเชียงรายไพ่นเป็นเมืองน้อยเปล่าดายแต่ส่วยค่าไรค่านานั้นเก็บได้มาพำเพีย เต็มคลังเต็มฉางมากนักเจ้าเม็งรายผู้เหนือหัวก็บ่อนได้ต่อปากกับพวกไพร่ไทยผู้น้อย หากผ่านมาจากผู้ข้าเป็นคนรับมาเสนอพระองค์ท่านทุกสิ่งทุกอัน” พระยาธิบดีฟังก็หลงไปกับถ้อยคำของขุนฟ้า จึงออกพระโอรสว่า “บ้านเมืองก็ใหญ่โตกว้างขวางนักมีเขตอาณาสองเท่าของเมืองเชียงราย แต่กลับเก็บได้สินส่วยไรค่าไรค่านาน้อยฉนั้นนับควรต่อแต่นี้ไป

ก็ไว้อาญาแก่ขุนฟ้าได้พิจารณาจอัน(ทุกประการ)สันใดสินส่วยไรค่าไรค่านาก็ได้มาเต็มคลังเต็มฉางก็สุดแท้แต่ขุนฟ้าจะจัดการตามที่เห็นควรดั่งนี้”

ขุนฟ้าก็ยกมือขึ้นอภิวาทและทูลว่า “ขอเจ้าเหนือหัวสำแดงคำอันตั้งอาขญาสิทธินี้แก่ผู้ข้าในท่ามกลางท้องพระโรง

ต่อหน้ามุขอำมาตย์และชาวบ้านชาวเมืองทั้งมวลที่มาชุมนุมพร้อมกันให้รู้ว่าพระองค์ได้มอบหมายอาชญาสิทธิแก่ผู้ข้าตามรับสั่งเกิด”

พระยาธิบดีก็ทรงจัดการตามที่ขุนฟ้าประสงค์ทุกสิ่ง นับแต่วันนั้นขุนฟ้าก็ได้จัดคนเฝ้าประตูวังอย่างแน่นหนาไม่ยอมให้ราษฎรได้เข้าเฝ้าพระยาเจ้าได้ก็แต่แต่บ้านหันไปหาเจ้าฝ่ นายมันเมื่อขุนฟ้าเก็บเอาสินส่วยไรค์ไรค์คานาจากชาวบ้านเป็นจำนวนมากหลายพวกนั้นก็ครวญครางว่าเก็บมากเกินไป

ขุนฟ้าก็บอกแก่พวกเขาวา “พวกท่านอย่าโอดครวญไปเลยจงส่งมาให้เราเก็บเสียโดยดีเพราะนี่เป็นความประสงค์ของพระยาเจ้า

หาใช่เป็นความต้องการของเราเองไม่” พวกนั้นเกรงพระราชอาชญาที่ต้องยอมตามที่ขุนฟ้าแจ้ง แล้วขุนฟ้าก็เริ่มกลอุบายขึ้นที่สอง

เข้าเฝ้าถวายความเห็นต่อพระยาธิบดีว่า “ไหว้สาพระยาเจ้า ข้าเจ้าได้เลียบดูบ้านเมืองเจ้าเหนือหัวทุกแห่งทุกถิ่นไร้นา ด้วยความใคร่รู้ว่าข้าวกกล้าตีหรือบตี

ก็ได้เห็นพันนาทวนกับภูคาลุมเมืองฝาย(ท่าน)บตี ชาวตายแตกมากนักข้าจึงจักให้ชาวบ้านชาวเมืองได้แปลงฝาย(คือสร้างท่าน)เอาน้ำเขานา

พระยาเจ้าจักเห็นควรประการใด” พระยาธิบดีก็เห็นชอบ

อนุญาตให้ขุนฟ้าจัดการตามประสงค์ขุนฟ้ารับอาชญาสิทธิเจ้าเหนือหัวมาแล้วก็มาบ่าวร้องให้ชาวเมืองทั้งหลายมาขุดคลองให้เป็นเหมืองไปต่อน้ำแม่พิงค์เหนือสบแมแต่ฝายตะวันออกล่องมาระยะยาวได้ ๑๗,๐๐๐ วาขุนฟ้าได้เลือกการกระทำนั้นในฤดูแล้ว

อากาศก็ร้อนจัดคนทั้งหลายมาขุดเหมืองนั้นก็มีความร้อนไหม้ลำบากหนักต่างกับรับพันครวญครางและเจ็บป่วยกัน ขุนฟ้าซึ่งไปคุมอยู่ก็บอกว่า

“อันนี้เป็นพระประสงค์ของพระยาเจ้า หาใช่เพราะผู้ข้ามาแต่ให้พวกกูไม่ ฉะนั้นให้สูงจอดทนทำต่อไปเถิด”

พวกชาวเมืองก็ก้มหน้าก้มตาทำต่ำไปจนสิ้นฤดูร้อนเป็นเวลาสี่เดือนเต็มคนทั้งหลายก็บ่นว่า

เราขุดเหมืองครั้งนี้แข็งนัก(คงหมายถึงดินแข็งเพราะเป็นหน้าแล้ง)เหมืองที่ขุดจึงได้ชื่อว่าเหมืองแข็ง(ปัจจุบันเรียกเหมืองแก้ว)ัดต่อมาขุนฟ้ายังได้เกณฑ์คนมาฝึกหัด(คงจะคล้ายฝึกทหาร)เพื่อเตรียมป้องกันหรือคุ้มกันพระยาธิบดี วันละแปดหมื่นคนทุกวัน

ทำความเข้าใจแก่ราษฎรชาวเมืองยิ่งนักแล้วจึงมาจารบุรุษเอกของพระเจ้าเม็งราย ก็เพ็ดทูลออกไปว่า “ข้าแต่พระยาเป็นเจ้า

เมืองเชียงรายเป็นเมืองน้อยแต่ยังสร้างตำหนักที่ประทับใหญ่โตนัก ควรที่เจ้าเหนือหัวจักทรงสร้างตำหนักที่ประทับเสียใหม่ให้ใหญ่โตโอฬารยิ่งกว่าเก่า

ข้าเจ้าขุนฟ้าจักรับอาสาเป็นผู้คุมงานก่อสร้างด้วยตัวเองให้สุดฝีมือเลยพระเจ้าข้า” พระยาธิบดีทรงเห็นชอบ ตรัสว่า “อันใดจะดีก็แล้วแต่ขุนฟ้าเถิด

ข้าให้อำนาจแก่เจ้าทุกอัน”

ขุนฟ้ารับราชานุญาตแล้วได้เวลาดูที่ข้าวกำลังจะออกวางเต็มทุ่งนาพอจารบุรุษผู้มีแผนการก็สั่งให้พ่อเรียก(นายการ)ขึ้นไปตัดไม้บนดอยในป่าเพื่อจะเอามาสร้างตำหนักถวายแก่เจ้าเหนือหัว แล้วก็ชักลากไม้เสาไม้ต้นที่ตัดจากป่าดอยลัดผ่านทุ่งนาราชภูร ทำให้ต้นข้าวในนาเสียหายมากนัก เจ้าข้าเจ้านาจักร้องไห้มาฟ้องขุนฟ้า

ขุนฟ้าก็บอกว่า “เป็นต้นแต่ก่อนหากเป็นแต่พระยาเจ้าสั่งให้ทำทั้งสิ้น” ชาวเมืองมีความน้อยใจกับนับแต่ว่า “แต่ก่อนพระยาเจ้าของเราบ่นกระทำดังนี้

แต่บัดนี้เจ้าพระยาปล้ำมากระทำผิดคลองธรรมจนเราฉิบหายหนอ เราบ่พึงยินดีกับพระยาตนนี้แล” ภายหน้าแต่นั้นมา

ขุนฟ้าก็คิดแต่สิ่งที่จะทำให้ราษฎรเกลียดชังพระยาธิบดีมากขึ้นครั้งได้ออกาส

ขุนฟ้าก็สร้างทำเป็นสรรเสริญนิมิตในบุญสมการของพระเจ้าเม็งรายให้ชาวเมืองฟังเป็นนัยด้วยวิธีและชั้นเชิงต่างๆ

ชาวเมืองซึ่งมีใจเกลียดชังพระยาธิบดีเป็นทุนอยู่แล้วก็มีความพอใจใคร่จักได้พระเจ้าเม็งรายมาครองเมืองพวกตนแทน

ขุนฟ้าเห็นสมควรปรารถนาที่ตนได้มานะพากเพียรมาเป็นเวลา ๗ ปีบัดนี้ก็บรรลุผลสำเร็จแล้วขอเชิญพระเจ้าเหนือหัวเสด็จกรีฑพลลงไปเอาเมืองหรือภูโยเกิด

พระเจ้าเม็งรายมิรอช้า ให้เร่งเกณฑ์จตุรงค์พลโยธาเป็นทัพใหญ่ยกจากเมืองเชียงรายมาตั้งทัพอยู่ที่ตำบลแจ้สัก ที่ประชุมพลนั้นให้สร้างเวียงไว้หนึ่งให้ชื่อว่าเวียงพร้าว ยกจากเวียงพร้าวมาทางเมืองแกนตั้งพักกันอยู่ตำบลหนึ่งชาวเมืองเป็นอันมากพากันเอาของมาถวายพระเจ้าเม็งรายจนขานปลับปลาที่ประทับทานน้ำหนักมิได้ก็หักลงต่อองหาไม่มาค้าไว้ ตำบลนั้นมีชื่อว่า บ้านค้าขาน ตอนหลังเลื่อนเป็นบ้านค้าขานไป

ทางเมืองหรือภูโยนครได้ทราบข่าวศึกพระเจ้าเม็งรายยกมากมาก็พากันตื่นตกใจพระยาธิบดีจึงให้หาขุนฟ้าและเสนาอำมาตย์ทั้งหลายมาประชุมปรึกษากันว่าจะจัดการป้องกันบ้านเมืองอันใดขุนฟ้ากราบทูลว่าดังนี้ “ข้าแต่พระยาเจ้า

พระเจ้าเม็งรายยกทัพมาครั้งนี้เป็นการจู่โจมรวดเร็วยากนักที่จะป้องกันได้ทันที่ข้าเจ้าเห็นควรจักแต่งกองทัพไปตั้งรับหวังไว้แต่กลางทางก่อนส่วนตนเจ้าเหนือหัวควรย้ายครอบครัวไปไว้ ณ เมืองเขลางค์นครโน้นกับพระยาเบิกโอรสเพื่อจะได้รวบรวมไพร่พลมาช่วยค้าข้าเจ้า

ส่วนข้าเจ้าก็จักต้อนรับพระเจ้าเม็งรายไปพลางก่อนเพื่อมิให้เสียเมืองหรือภูโยเกิดทั้งพระยาเจ้าจักได้รอดพ้นจากภัยอันตรายและอาจยกทัพมาต่อรบกับพระเจ้าเม็งรายได้อีก” พระยาธิบดีฟังก็เห็นชอบด้วยคำแนะนำของขุนฟ้าตามเคย

จึงจัดการอพยพครอบครัวออกจากเมืองหรือภูโยเกิดไปยังเมืองเขลางค์เพื่อพำนักอยู่กับพระยาเบิกผู้ครองเมืองเขลางค์อยู่ฝ่ายทางเมืองหรือภูโยเกิดพลเมืองก็แตกตื่นกันจนคุมไม่ติด

พอกองทัพพระเจ้าเม็งรายยกมาถึงก็เข้าเมืองได้โดยสะดวกทหารของพระเจ้าเม็งรายก็จุดเพลิงเผาบ้านเรือนในเมืองหรือภูโยเกิดใหม่ไปทั่วทุกแห่งเว้นแต่หอพระแก้วเท่านั้นหาใหม่เพลิงไม่ พระยาธิบดีเดินทางข้ามไปหาขุนพรวนพรวนพลหลังกลับมามาตบประเนตรเมืองหรือภูโยเกิดด้วยอาลัย ก็เห็นควันไฟตลบกลบคลุมถึงอากาศ

ก็คาดรู้ว่าเสียเมืองแก่ข้าศึกแน่แล้ว ทรงเสียพระทัยเป็นที่สุดก็หันแสงให้ไพร่รออยู่ ณ ที่นั้นภูเขาลูกนั้นจึงได้นามว่า “ดอยบาไห้” ตั้งแต่นั้นจนถึงปัจจุบันนี้เรียกสั้นๆว่า

“ดอยบา” อยู่ในระหว่างทางจากลำพูนถึงลำปาง ฝ่ายขุนฟ้าเมื่อตามเสด็จพระเจ้าเหนือหัวหรือภูโยเกิดถึงเชิงเขาแล้วก็กลับมากินข้าวที่ทุ่งแสนเข้าเสวยเชิงเรือ

นายบ้านผู้หนึ่งชื่ออ้ายหลอ จักห่อข้าวมาต้อนรับ จึงได้รับความดีความชอบรับตำแหน่งเป็น “แสนข้าท้าว” ในโอกาสต่อมา (คำว่า “แสน”

เป็นยศขุนนางสมัยโบราณทางเหนือ เทียบยศร้อยตรี) แล้วขุนฟ้าก็กลับมารับพระเจ้าเม็งรายเข้าเมืองหรือภูโยเกิดในวันขึ้น ๔ ค่ำเดือนแปดเหนือ (เดือนหกได้)

จุลศักราชได้ ๖๔๓ ปีมะเส็งตรีศก ยามสาย ขนมายุพระเจ้าเม็งรายได้ ๔๓ พรรษาอายุเมืองหรือภูโยเกิดตั้งแต่แรกตั้งเมือง รวมได้ ๖๑๘

ปีจำนวนกษัตริย์ที่ครองราชสมบัติตั้งแต่พระนางจามเทวีเป็นต้นมาถึงพระยาธิบดี รวมได้ ๔๙ พระองค์